

З урахуванням викладеного, варто констатувати, що вже на початковому етапі довгоочікуваного функціонування інституту досудового розслідування кримінальних проступків відповідний напрям діяльності потребуватиме максимальної комплексності підходів з боку уповноважених органів. Винятково у такий спосіб у найкоротші строки вдасться досягнути як оптимальних показників щодо поліпшення стану досудових розслідувань, так і визначити окремі проблемні процесуальні ланки, що потребуватимуть удосконалення законодавчої та правозастосовної баз.

Список використаних джерел

1. Статистична інформація про роботу органів досудового розслідування за 2018 рік. URL: <https://www.gp.gov.ua/ua/statinfo.html>
2. Кузнецова Н. Ф. Значение общественной опасности деяний. *Государство и право*. 2010. № 6. С. 75
3. Борисов В.І. Кримінальний проступок: концептуальні засади запровадження до національного законодавства. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2016. № 2(7). С. 140.
4. Юдківська Г. Затримання особи та взяття під варту у світлі вимог презумпції невинуватості. *Адвокат*. 2008. № 3. С. 12.
5. Грошевий Ю. М. Роль захисника у досудовому слідстві при обранні запобіжних заходів, не пов'язаних із взяттям під варту: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 22–23 лют. 2006 р.). Київ, 2006. С. 144.
6. Рішення Європейського суду з прав людини у справі Гурепка проти України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/974_565/print1477583116984203.
7. Кримінальний процесуальний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 9–13. Ст. 88.
8. Рішення Європейського суду з прав людини у справі Мюррей проти Сполученого Королівства. URL: <https://hudoc.echr.coe.int>.

Процюк Олеся Миколаївна,

старший викладач кафедри кримінального процесу Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

ПОЯСНЕННЯ ОСІБ ЯК ДЖЕРЕЛО ДОКАЗІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ ПРО КРИМІНАЛЬНІ ПРОСТУПКИ

Сьогодні активно відбувається реформування кримінального процесуального законодавства і найобговорюванішим як серед науковців так і серед практичних працівників правоохоронних органів є Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів

України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень, що набуває чинності з 01 січня 2020 року.

За вказаним законом досудове розслідування кримінальних проступків (дїзнання) здійснюється згідно зі загальними правилами досудового розслідування, проте з визначеними особливостями. До таких «особливостей» можемо віднести можливість проведення медичного освідчування особи, відібрання пояснення, отримання висновку спеціаліста до внесення уповноваженою особою відповідних відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань для з'ясування обставин вчинення кримінального проступку. Також задекларована норма, якщо при здійсненні дїзнання буде встановлено, що особа вчинила злочин, дїзнавач за погодженням із прокурором надсилає матеріали кримінального провадження керівнику органу досудового розслідування з урахування підслідності. Водночас також і передбачено, що такі процесуальні джерела доказів у кримінальному провадженні про кримінальні проступки як пояснення осіб, результати медичного освідчування, висновок спеціаліста, показання технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото-і кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото- і кінозйомки, відеозапису не можуть бути використані у кримінальному провадженні щодо злочину, окрім як на підставі ухвали слідчого судді за клопотанням прокурора [1]. За таких умов виникають питання щодо окремих джерел доказів та не виключається варіант можливості розслідування злочинів спершу як кримінальних проступків з метою отримання доказової бази стороною обвинувачення за спрощеним порядком.

Варто звернути увагу на таке процесуальне джерело доказів у кримінальних провадженнях про кримінальні проступки як відібрання пояснень та особливості їх фіксації.

Термін пояснення вживається у Кримінальному процесуальному кодексі України (далі – КПК України) 24 рази, проте сутність цього поняття не визначена. Як зазначає В.А. Фастовець, досліджуючи особливості використання в процесі доказування пояснень учасників слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій, зазначених у відповідному протоколі, необхідно розглянути питання допустимості доказів. Так, відповідно до ч. 2 ст. 86 КПК України недопустимий доказ не може бути використаний під час прийняття процесуальних рішень, на нього не може посилається суд при ухваленні судового рішення. Водночас згідно з п. 4 ч. 2 ст. 87 КПК України отримання показань чи пояснень від особи, яка не була повідомлена про своє право відмовитись від давання показань та не відповідати на запитання, або їх отримання з порушенням цього права суд

зобов'язаний визнати істотними порушеннями прав людини і основоположних свобод [2, с. 82]

Виходячи з того, що відібрання пояснень не є слідчою (розшуковою) дією та для з'ясування обставин вчинення кримінального проступку можуть відбиратися до внесення відомостей до ЄРДР, дискусійними є питання чи попереджається про кримінальну відповідальність за відмову від давання пояснення і за повідомлення завідомо неправдивих відомостей особа, яка дає таке пояснення.

Погоджуючись із позицією науковця, вважаємо за доцільне учасникам будь-якої дії, і зокрема, при відібранні пояснення, роз'яснювати їхнє право на захист, а також право не надавати показання або пояснення, які можуть стати підставою для підозри, обвинувачення такої особи або її близьких родичів чи членів її сім'ї у вчиненні кримінального правопорушення, з метою уникнення визнання відповідного протоколу процесуальної дії недопустимим [2, с. 82].

Також є актуальним питання відібрання пояснень у неповнолітніх. У КПК України вказано, що при проведенні слідчих (розшукових) дій за участю малолітньої або неповнолітньої особи забезпечується участь законного представника, педагога або психолога, а за необхідності лікаря [3]. Як уже зазначалося, відібрання пояснення не є слідчою (розшуковою) дією. Тому пропонуємо процесуальну дію відібрання пояснення проводити згідно з правилами КПК України, передбаченими для допиту та фіксувати її результати у протоколі відібрання пояснення.

Таким чином, відібрання пояснень для з'ясування обставин вчинення кримінального проступку потребує детального врегулювання на законодавчому рівні, зокрема визначення процесуального порядку проведення такої процесуальної дії та фіксації отриманих результатів.

Список використаних джерел

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень : Закон України від 22 листоп. 2018 р. № 2617-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2617-19> (дата звернення: 25.10.2019).

2. Фастовець В. А. Співвідношення понять «показання» та «пояснення» у кримінальному процесуальному кодексі. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2014. № 2 (35). С. 79–85.

3. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 25.10.2019).